

Romaaniromaani

Veijo Baltzar: Mari, Tammi 1973.

Savolaiselle, joka on tottunut päivittäin näkemään toreilla liikkuvia mustalaisia, voi olla yllätys kirjailija Veijo Baltzarin uusimman romaanin "Mari" luoma kuva mustalaisyhteisöstä ja tavoista. Baltzarin kirja on pienimuotoinen, mutta siinä on selvät yhtymäkohdat vaikkapa Jotunin Huojuvaan taloon.

Huojuva talo on vaikuttava yhteiskunnallinen teos valkolaisen naisen asemasta. Baltzarin kirja on suppea vastike naisen asemasta mustalaisyhteisössä.

"Mari" kertoo naiseksi kypsyvästä mustalaisyhteisöstä, joka uneksii miehistä ja rakkaudesta, mutta joka tuhoutuu ensimmäiseen rakkautensa. Yhteisön tavat ja kulttuurin odotukset naiselta miehen orjana ja nurkumattomana palvelijana myötävaikuttavat Marin elämän tu-

houtumiseen ja täydelliseen epäonistumiseen.

Baltzar käyttää kirjassa kaupaksi käyvää romantiikkaa: Mustalaisyhteisö ryöstetään ja heimojen välille tulee viha. Kirja on säilytetty alkulähdiltä loppuun asti voimakkaalla draamatiikalla, mikä hipoo kaupallisia keinoja.

Mutta dramaattisuudestaan huolimatta kirja on vaikuttava kuvaus mustalaisyhteisön tavoista, ja arvostuksista, mitkä poikkeavat voimakkaasti valkolaisen tavoista. Siksi kirja on omiaan hälventämään rodullisia ennakkoluuloja ja

jakamaan mustalaisyhteisöstä tärkeää tietoa. Itse asiassa valkolainen ei tiedä mitään vähemmistöheimojen tavoista ja arvomaailmasta.

Mustalaisen moraalitieteellinen erilaisuus on oleellisesti erilainen kuin valkolaisen. Naisen koskemattomuus, ehdoton alistuminen ensin vanhempiensa ja veljensä palvelijaksi ja myöhemmin miehensä tahdottomaksi olioksi, naimisiin menemiseen ja lapsen saantiin liittyvät tavat ja rituaalit, sukuloukkaukset ja häpäisyt ovat mielenkiintoisia tietoja yleisesti niin perin vähän tunnetusta kulttuurista. Naisen kunnia on hyvin paljon arempi kuin valkolaisilla.

"Mari" on kertomus Pohjois-Savosta. Sen tapahtumapaikat ovat Kuopio, Suonenjoki ja Rautalampi. Yleinen suuntaus on jatkuvasti ymmärtää ja tuntea paremmin vähemmistöjä. Kaunokirjallinen pienois-teos "Mari" kiistämättä auttaa ihmisiä ymmärtämään ja tuntemaan paremmin sitä kulttuuria, mikä loppujen lopuksi on niin lähellä kaikkia savolaisia.

ANNELI KÄRKKÄINEN